

**№ 1-Инновация нысаны бойынша инновациялық қызмет туралы есепті жасау жөніндегі
НҰСҚАУЛЫҚ****Жалпы ережелер**

«Инновациялық қызмет туралы есеп» № 1-Инновация нысаны бойынша есепті ұйымдастыру-құқықтық нысандарына, меншік нысандарына және санына қарамастан, сондай-ақ есепті жылы инновациялық қызметті жүзеге асырғандығына немесе асырмағандығына қарамастан заңды тұлғалар және олардың құрылымдық бөлімшелері табыс етеді. Кәсіпорынның инновациялық қызметі осы есепте **кәсіпорын тұрғысынан**: аяқталған инновациялардың нақты бары; **осы кәсіпорын үшін жаңа** болып табылатын осы инновацияларды, инновациялық өнімдерді (қызметтер) әзірлеудегі ұйымның қатысу дәрежесімен ескеріледі.

Құрылымдық бөлімшелері жоқ заңды тұлға мемлекеттік статистикалық есептілік нысанын өзінің тұрған жері бойынша аумақтық статистика органдарына табыс етеді.

Егер заңды тұлғаның дербес баланстағы құрылымдық бөлімшелері бар болса, онда бұл бөлімшелер өзі тұрған жердегі статистикалық органдарға жеке есеп береді.

Егер заңды тұлғаның орналасу орынына қарамастан, дербес балансында жоқ ведомствоға қарасты құрылымдық бөлімшелері болса, онда бұл құрылымдық бөлімшелер бойынша деректер заңды тұлғаның есебіне кіреді.

№1-Инновация (жылдық) нысаны мемлекеттік статистика органдарына Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің 2006 жылғы 12 маусымдағы №19-ғ бұйрығымен бекітілген статистикалық нысандардың тиісті бланктерінде, есепті жылдан кейінгі 20 сәуірден кешіктірмей табыс етіледі.

Нысанның мекен-жай бөлігінде есеп беруші ұйымның толық атауы белгіленген тәртіпте тіркелген құрылтай құжаттарына сәйкес, заңды мекен-жайы, статкартаға сәйкес кәсіпорынның сәйкестендіру коды (КҰЖС) жазылады.

Деректер нысанда көрсетілген өлшем бірліктерде көрсетіледі.

Осы нысанда ұйым технологиялық инновацияларға (қызметтің негізгі түрі бойынша), сондай-ақ оның жүйесіндегі ұйымдастыру және басқару өзгерістеріне байланысты инновациялық қызмет туралы мәліметтерді табыс етеді.

Технологиялық инновациялар деп бұл нысанда ұйымның инновацияны әзірлеумен және де енгізумен байланысты қызметтері түсініледі. Сонымен бірге, өнеркәсіпте - технологиялық жаңа өнімдер мен процестер, сондай-ақ өнімдер мен процестердегі едәуір технологиялық жетілдірулер; қызмет көрсету салаларында - технологиялық жаңа немесе едәуір жетілдірілген қызметтер және жаңа немесе жетілдірілген қызмет өндіру (табыстау) тәсілдері.

Өнеркәсіпте инновацияның екі түрін бөліп қарастырады: өнім инновациясы және процесс инновациясы.

Өнім инновациясына технологиялық жаңа және технологиялық жетілдірілген өнімдерді әзірлеу және енгізу кіреді.

Технологиялық жаңа өнім - бұл технологиялық сипаттамалары (функционалдық белгілері, конструкциялық орындалуы, сондай-ақ қолданылатын материалдар мен компоненттер құрамы) немесе шамаланған пайдаланылуы негізіндегі жаңа, не осыған ұқсас бұрын шығарылатын өнімдерден елеулі айырмашылығы бар өнім. Мұндай инновациялар негізіндегі жаңа технологияларда, не зерттеулер мен әзірлемелер нәтижесін пайдалануда негізделуі мүмкін.

Технологиялық жетілдірілген өнім - бұл қолда бар өнім, ол үшін сапалық сипаттамалар жақсартылады, тиімділігі ең жоғары компоненттерді немесе материалдарды, бір немесе одан көп техникалық қосалқы жүйелерді жартылай өзгертуді (кешендік өнім үшін) пайдалану арқылы өндірістің экономикалық тиімділігі артады.

Процесс инновациясына технологиялық жаңа немесе өнімдерді табыстау әдістерін қоса технологиялық едәуір жетілдірілген өндірістік әдістерді әзірлеу және енгізу кіреді. Мұндай инновациялар жаңа өндірістік жабдықты, өндірістік процесті ұйымдастырудың жаңа әдістерін немесе олардың жиынтықтарын пайдалануда, сондай-ақ зерттеулер мен әзірлемелер нәтижелерін пайдалануда негізделуі мүмкін. Мұндай инновациялар, әдетте, өндіріс тиімділігін арттыруға немесе өнеркәсіпте бар өнімді табыстауға көзделген, бірақ кәдімгі өндіріс әдістерін пайдалану жолымен өндірілмейтін немесе жеткізілмейтін технологиялық жаңа немесе жетілдірілген өнімдерді өндіруге және жеткізуге арналуы мүмкін.

Өнеркәсіпте технологиялық инновацияларға жатқызылмайтын өзгерістер:

- өнімдердегі эстетикалық өзгерістер (түсінде, декорында және т.с.с.);

- өнімнің конструкциялық орындалуын өзгеріссіз қалдыратын, сол немесе өзге бұйымның, сондай-ақ оған кіретін материалдар мен компоненттердің параметрлеріне, ерекшеліктеріне, құнына жеткілікті көзге түсерліктей әсер ететін елеусіз ғана техникалық немесе сырт пішініндегі өзгерістер.

Қызмет көрсету салаларында - қызмет көрсету сипаттамалары немесе пайдалану әдістері не негізінде жаңа не технологиялық қатынаста едәуір (сапалы) жетілдірілген болса, ол технологиялық инновация деп саналады. Өндірістің немесе қызметті табыстаудың едәуір жетілдірілген әдістерін пайдалану да технологиялық инновация болып саналады. Соңғысы бар өндірістік әдістерді пайдалана отырып өндіруге немесе табыстауға келмейтін жаңа немесе едәуір жетілдірілген қызметтерді өндірумен немесе табыстаумен, немесе бар қызметтерді өндіру немесе табыстау тиімділігін арттырумен байланысты өндірісті жабдықтаудағы немесе ұйымдастырудағы өзгерістерді қамтуы мүмкін.

Жаңа немесе едәуір жетілдірілген қызметтерді, оларды өндіру (табыстау) әдістерін енгізу негізіндегі жаңа технологиялардың немесе бар технологиялардың жаңа комбинацияларының негізінде, не жаңа білім негізінде жүзеге асырылуы мүмкін. Мәселен, технологиялар жаңа немесе жетілдірілген машиналарда, жабдықта, бағдарламалық құралдарда көрініс тапса, ал жаңа білім - бұл зерттеулердің, арнайы біліктілікті немесе дағдыны алудың немесе пайдаланудың нәтижесі.

Төменде аталған өзгерістер технологиялық инновациялар болып табылмайды, егер олар жаңа немесе едәуір жақсартылған қызметтерді немесе оларды өндіру немесе табыстау әдістерін енгізуге тікелей жатпайтын болса:

- басқарудың озық әдістеріне өтуді, елеулі өзгерген ұйымдық құрылымдарды енгізуді, кәсіпорынның экономикалық стратегиясындағы жаңа немесе біршама өзгерген бағыттарды іске асыруды қоса ұйымдық және басқару өзгерістері;
- сапа стандарттарын енгізу.

1-бөлім. Жалпы ұйымдастыру-экономикалық көрсеткіштер

Бұл бөлімді есепті кезеңде инновациялық қызметті жүзеге асырғандығына не асырмағандығына қарамастан барлық ұйымдар толтырады.

01 жол бойынша кәсіпорын бірлескен және қаражат саясатын қалыптастыру мақсатында бірлестік, серіктестік, қоғам құру туралы келісім-шарт негізінде, өзінің материалдық немесе материалдық емес активтерді ішінара немесе толықтай, негізгі және еншілес қоғам ретінде жұмыс істейтін заңды тұлғалардың жиынтықтарын, кәсіпорынның белгілі бір тобының бөлігі болып табылады ма соны көрсетеді. Кәсіпорын, егер осы топтың бөлігі болып табылса онда «иә» сөзі қойылады, басқа жағдайда сызықша қойылады.

02 жол бойынша 01 жолда «иә» сөзін қойған кәсіпорын елдің сыныптауышына сәйкес, басты кәсіпорын орналасқан елдің кодын көрсетеді.

03-05 жол бойынша өнімдерді өткізу көлемі бойынша қандай өткізу рыногы ең маңызды кәсіпорын болып табылатыны белгіленеді - «✓».

кәсіпорын орналасқан облыстың жергілікті немесе өңірлік шектеулі аумағы;

қазақстандық, облыстың аумағынан бөлек кәсіпорын орналасқан республиканың басқа облыстарының аумағын қосқанда; шетелдік, Қазақстан Республикасының аумағынан тысқары орналасқан.

06 жол бойынша егер есепті кезеңде инновациялық қызмет іске асырылып, кәсіпорында жүргізілсе - «✓» қойылады.

07, 08 жолдар бойынша кәсіпорынның инновациялық қызметі дамуының қай кезеңде екендігі көрсетіледі - бастапқысы әзірлеу сатысы немесе аяқталғаны - егер ұйым соңғы үш жыл ішінде аяқталған инновациясы бар болса көрсетеді.

2-бөлім. Кәсіпорынның инновациялық белсенділігі

Бұл бөлімді есепті кезеңде инновациялық қызметті жүзеге асырғандығына не асырмағандығына қарамастан барлық кәсіпорындар толтырады. Бұл бөлімде ұйымның инновациялық белсенділігі үш негізгі сипаттамамен бағаланады: аяқталған инновациялардың бары; кәсіпорынның осы инновацияларды әзірлеуге қатысу дәрежесі және инновациялық қызмет жүзеге асырылмаған негізгі себептерді бағалау.

01-жол бойынша ұйым «иә» сөзін қояды, егер оның соңғы үш жыл ішінде аяқталған инновациясы, яғни өткізу рыногына енгізілген жаңа немесе едәуір жетілдірілген өнімдері, рынокқа енгізіліп қойылған жаңа немесе едәуір жетілдірілген қызметтері немесе оларды өндіру (табыстау) әдістері, тәжірибеге енгізілген жаңа немесе едәуір жетілдірілген өндірістік процестері болса. Егер кәсіпорынның қарастырылып отырған уақыт ішінде аяқталған инновациясы болмаған болса, онда 01-жолға нұсқау қойылады.

Соңғы үш жыл ішінде аяқталған инновациясы болған кәсіпорын **02-05-жолдарда** өзінің немесе көлденең кәсіпорынның осы инновацияларды әзірлеуге қатысу деңгейін көрсетеді.

02-жол бойынша кәсіпорын негізінен қазақстандық авторлар жүзеге асыратын инновацияны әзірлеудің пайызын көрсетеді.

03-жол бойынша кәсіпорын шетелдік авторлар жүзеге асыратын инновацияны әзірлеудің пайызын көрсетеді.

04-жол бойынша кәсіпорын қазақстандық және шетелдік авторлар бірлесіп жүзеге асыратын инновацияны әзірлеудің пайызын көрсетеді.

Егер кәсіпорынның қарастырылып отырған кезең ішінде бірнеше аяқталған инновациясы болған жағдайда, пайыз бірнеше жолда (02, 03 және 04) бір уақытта көрсетілуі керек, жолдар жиынтығы 100% теңестірілуі тиіс.

Егер кәсіпорынның соңғы үш жыл ішінде дайын инновациялары болған жағдайда,

05-жол бойынша олардың ең маңыздысының атауы көрсетіледі:

- 26 - ғылыми-зерттеу;
- 27 - жобалау-конструкторлық;
- 28 - жаңа технологияларды, жабдықтарды, материалдарды енгізу;
- 29 - республикалық мақсаттық және өңірлік ғылыми-техникалық бағдарламаларға қатысу;
- 30 - «ноу-хау», технологиялар және өнеркәсіптік меншіктің басқа да түрлерін сатып алу;
- 31 - инновацияның басқа да түрлері.

Егер инновациялық қызмет ұйымда соңғы үш жыл ішінде жүзеге асырылмаған жағдайда, оның болмау себебі көрсетіледі «✓», **06-жол бойынша** - ертеректе инновациялардың болуына байланысты жаңа енгізулердің қажетсіздігі; **07-жол бойынша** - рыноктық сұраныстың жоқтығы; **08-жол бойынша** - инновацияларға кедергі жасаушы басқа факторлар.

3-бөлім. Инновациялық өнімнің және көрсетілген қызметтердің көлемі

Бөлімнің 01, 03, 08, 10-жолдарын инновациялық өнімдерді (қызметтерді) есепті жылы жөнелткендігіне не жөнелтпегендігіне қарамастан барлық ұйымдар толтырады.

Осы зерттеуге қатысты инновациялық өнім деп соңғы үш жыл ішінде әртүрлі деңгейдегі технологиялық өзгерістерге ұшыраған өнім (қызмет) түсініледі.

01-02-жолдарды ауыл шаруашылығы қызметін жүзеге асыратын кәсіпорындар толтырады.

01-жол бойынша қызметтің негізгі түрі бойынша қолданыстағы бағада, ҚҚС пен акциздерсіз өндірілген ауыл шаруашылығы өнімдерінің көлемі туралы деректер көрсетіледі.

02-жол бойынша 01-жолдан инновациялық өнімдер (селекциялық жетістіктер) көрсетіледі.

03-07-жолдарды тек өнеркәсіп кәсіпорындары толтырады.

03-жол бойынша қызметтің негізгі түрі бойынша қолданыстағы бағада, ҚҚС пен акциздерсіз жөнелтілген (табысталған) тауарларының (мұнда қызмет көрсету ескерілмейді) көлемі туралы деректер көрсетіледі.

2-бағанда жөнелтілген тауарлардың жалпы көлемінен Қазақстан шегінен тыс ТМД елдерін қоса әлемнің барлық елдеріне экспортқа шығарылатын тауарлардың көлемі, 3-бағаннан 2-бағанға ТМД елдеріне экспортқа шығарылатын тауарлар бөлінеді.

04-жол бойынша инновациялық өнімнің, яғни соңғы үш жыл ішінде әртүрлі технологиялық өзгерістерге (өнім және процесс инновацияларын жүзеге асыру нәтижесінде) ұшыраған өнімнің көлемі келтіріледі. 04-жол бойынша деректер 05-07-жолдарда көрсетілген деректердің жиынтығына тең.

05-жол бойынша жаңадан енгізілген (негізіндегі жаңа) немесе соңғы үш жыл ішінде едәуір технологиялық өзгерістерге ұшыраған жөнелтілген өнімнің көлемі бейнеленеді. Осы өнім үшін қолдану (пайдалану) аясы, пайдалану сипаттамалары, белгілері, конструкциялық орындалуы, сондай-ақ қолданылатын материалдар мен компоненттер құрамы жаңа немесе одан бұрын шығарылған (әлемде) өніммен салыстырғанда біршама деңгейде айырмашылығы бар. Осы өнімнің анықтамасы осы нұсқаулықтың жоғарыда берілген жалпы ережелерінде ұсынылған өнім инновациясы құрамындағы технологиялық жаңа өнімдер ұғымына сәйкес келеді

06-жол бойынша соңғы үш жыл ішінде жетілдіруге ұшыраған жөнелтілген өнім келтіріледі. Оған қазір бар (елде, әлемде), параметрлері едәуір жетілдірілген немесе сәндендірілген өнім жатады. Бұл өнімнің анықтамасы осы нұсқаулықтың жоғарыда берілген жалпы ережелерінде ұсынылған өнім инновациясы құрамында жетілдірілген өнімдер ұғымына сәйкес келеді.

07-жол бойынша жаңа өндірістік жабдықты, өндірістің ұйымдастырудың жаңа әдістерін немесе олардың жиынтығын қолдануды жоспарлайтын жаңа немесе едәуір жетілдірілген өндірістік әдістерді енгізуге негізделген өзге инновациялық өнім (жөнелтілген) көрсетіледі. Әдетте, бұл ұйымда шығарылып жатқан өнімге қатысты. Бұл өнімнің анықтамасы осы нұсқаулықтың жоғарыда берілген жалпы ережелерінде ұсынылған процесс инновациясы ұғымына сәйкес келеді. Бұдан басқа осы санатқа шеттен алынған озық тәжірибеге (патентсіз лицензияларға, ноу-хау және т.с.с.) негізделген өнім кіреді.

03-жол бойынша деректер соңғы үш жыл ішінде өзгерістерге (технологиялық, материалдар, компоненттер құрамында және т.с.с.) ұшырамаған немесе елеусіз ғана өзгерген өнімнің көлемі есебінен 04-жол бойынша деректерден (сонымен бірге 05-07-жолдардың жиынтығынан) артық немесе тең.

08,09-жолдарды тек құрылыс ұйымдары толтырады.

08-жол бойынша құрылыс ұйымының қызметтің негізгі түрі бойынша (ҚҚС-сыз) орындаған жұмыстарының (қызметтерінің) көлемі көрсетіледі.

09-жол бойынша 08-жолдан инновациялық сипаттағы жұмыстардың (қызметтердің) көлемі көрсетіледі.

10-11-жолдарды қызмет көрсету салаларының ұйымдары ғана толтырады.

10-жол бойынша қызметтің негізгі түрі бойынша көрсетілген қызметтердің жалпы көлемі көрсетіледі.

11-жол бойынша инновациялық сипаттағы қызметтердің, яғни соңғы үш жыл ішінде әртүрлі технологиялық өзгерістерге ұшыраған технологиялық жаңа немесе жетілдірілген қызметтердің көлемі бөліп көрсетіледі. 11-жолды толтыру кезінде осы нұсқаулықта берілген қызмет көрсету саласындағы технологиялық инновациялар ұғымына сүйену қажет.

4-бөлім. Технологиялық инновацияларға жұмсалған шығындар

1-бағанда **01-жол бойынша** ұйымның өз күшімен орындалған технологиялық инновацияларға (технологиялық жаңа немесе едәуір жетілдірілген өнімдерді, қызметтерді және оларды өндіру (табыстау) әдістерін, технологиялық жаңа немесе едәуір жетілдірілген өндірістік әдістерді әзірлеу және енгізу) жұмсалған жалпы (ағымдағы және күрделі) шығындар, сондай-ақ көлденең ұйымдардың жұмыстарына, қызметтеріне ақы төлеуге жұмсалған шығындар көрсетіледі.

Ағымдағы шығындар, ең бастысы, өнімнің (жұмыстың, қызметтің) өзіндік құны есебінен жүзеге асырылады, оларға технологиялық инновацияларды әзірлеумен және енгізумен айналысатын қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеуге жұмсалған шығындар, әлеуметтік мұқтаждарға аударымдар, сондай-ақ күрделі шығындарға жатпайтын, ұйым бір жыл ішінде орындайтын басқа шығыстар (инновациялық қызметті қамтамасыз етуге қажетті шикізатты, материалдарды, жабдықты және өзгелерді сатып алуға жұмсалған шығындар).

Күрделі қаржы жұмсалымына (ұзақ мерзімді инвестициялар) мөлшерін жасауға, молайтуға жұмсалған жыл сайынғы шығындар, сондай-ақ технологиялық инновацияларды әзірлеумен және енгізумен байланысты жүзеге асырылатын, сатуға арналмаған, ұзақ мерзімге (бір жылдан аса) пайдалануға арналған айналымнан тыс активтерді сатып алу жатады. Олар инновациялық қызметті пайдалану үшін қажетті машиналарды, жабдықты, өзге де негізгі құралдарды сатып алуға, инновациялық қызметті жүргізу үшін ғимараттар, жер учаскелерін және табиғатта пайдалану объектілерін сатып алуға жұмсалған шығындардан тұрады.

2-бағанда технологиялық инновацияларды (зерттеулер мен әзірлемелер, өнертабыстарды патенттеу, өзге де патент-лицензия беру қызметтері, персоналды дайындау, тәжірибе жүзінде оқыту, конструкторлық жұмыстар, маркетингтік зерттеулер және т.б.) әзірлеумен және енгізумен байланысты көлденең ұйымдардың осы ұйым үшін орындаған арнайы жұмыстарына ақы төлеуге жұмсалған шығындар көрсетіледі.

Технологиялық инновацияларға жұмсалған шығындар туралы деректер есепті жылы табыс етіледі. Сонымен инновациялық процестің (жаңа ережені енгізу) қай сатыда тұрғандығы маңызды емес.

Есепті жылы жүзеге асырылған технологиялық процестерге жұмсалған барлық шығындар толық ескеріледі. 02-10-жолдар бойынша технологиялық инновацияларға жұмсалған жалпы шығындар инновациялық қызмет түрлері бойынша бөлінеді.

02-жол бойынша ұйым өз күшімен, сондай-ақ тапсырыс көлденең ұйымдар орындаған зерттеулер мен әзірлемелерге жұмсалған шығындар бейнеленеді.

Зерттеулер мен әзірлемелерге жұмсалған шығындар құрамына кіретіндер:

- өндірістік көрсеткіштер үшін сыйақыларды, ынталандырушы және өтемік төлемдерді ескере отырып ғылыми зерттеулер мен әзірлемелерді орындаушы құрам қызметкерлерінің еңбегіне ақы төлеуге жұмсалған шығындар, белгіленген жасқа дейін бала күту демалысында болатын әйелдерге өтемақы, сондай-ақ негізгі қызметпен айналысатын тізімдік құрамға кірмейтін қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеуге жұмсалатын шығындар.

- нақты тақырыпты жобалауды, тасымалдауды және орнатуды қоса оны орындау үшін қажетті арнайы аспаптарды, құралдарды, саймандарды, аппараттарды, механизмдерді, құрылғыларды және басқа арнайы жабдықты сатып алуға және дайындауға жұмсалған шығындар. Мұндай шығындар шарт бойынша орындалатын жұмыстардың өзіндік құны есебінен жүзеге асырылады, ал олар аяқталғаннан соң немесе тоқтатылғаннан соң қалған арнайы жабдық, сондай-ақ тақырып бойынша жұмыс істеу процесі кезінде сатып алынған немесе дайындалған үлгілер, макеттер және басқа бұйымдар тапсырыс берушіге табыс етілуі керек. Егер аталған жабдық және бұйым тапсырыс берушіге қайтарылмаса, онда тақырып аяқталғаннан соң олар түгенделеді және құнына қарай жарғылық қордан негізгі немесе айналым қаражаттары құрамына тегін түскендер ретінде енгізіледі.

- шеттен сатып алынатын шикізат пен материалдардың, жинақтаушы бұйымдардың, жартылай дайын өнімдердің, отынның, табиғи шикізаттың барлық түрлері энергиясының, көлденең кәсіпорындар орындайтын өндірістік сипаттағы жұмыстар мен қызметтердің, келіп түскен материалдық ресурстардың жетіспеушілігіне байланысты табиғи кему нормалары шегіндегі ысыраптардың құны; өнімді (жұмысты, қызметті) өндіруге жұмсалған материалдық шығындар есепте үстеме бағаны (үстеме ақыны), жабдықтаушы, сыртқы экономикалық ұйымдарға төленген комиссиялық сыйақыларды, тауарлық биржалар көрсететін қызметтер құнын, кедендік баждарды, көлденең ұйымдардың күшімен жүзеге асырылатын тасымалдауға, сақтауға және жеткізуге байланысты шығыстарды қоса оларды сатып алу құны бойынша (қосымша құн салығын ескере отырып) көрсетіледі;

- зерттеулер мен әзірлемелерге, соның ішінде жер учаскелерін сатып алуға, үйлер құрылысына немесе сатып алуға, негізгі қорлар құрамына кіретін жабдықты сатып алуға жұмсалған күрделі шығындар, зерттеулермен және әзірлемелермен байланысты өзге де күрделі шығындар. Ғылыми зерттеулермен және әзірлемелермен байланысты емес, тұрғын үйлердің, мәдени-тұрмыстық мақсаттағы объектілердің құрылысына және т.с.с. байланысты есеп беруші кәсіпорын жүзеге асыратын күрделі қаржы жұмсалымы ескерілмейді;

- зерттеулер мен әзірлемелердің орындалуымен байланысты және шығындардың жоғарыда аталған түрлерінің біреуінде де ескерілмеген өзге де шығындар.

Зерттеулер мен әзірлемелерге жұмсалған шығындар құрамына сондай-ақ есеп беруші ұйыммен жасалған шарт бойынша көлденең ұйым орындаған зерттеулер мен әзірлемелердің құны кіреді.

03-жол бойынша технологиялық инновацияларды енгізуге байланысты біріктірілген бағдарламалық қамтамасыз етуді, өзге де негізгі қорларды қоса машиналарды, жабдықты, құрылғыларды сатып алуға бағытталған күрделі жұмсалымдар көрсетіледі.

Машиналар мен жабдықты сатып алудың басқа жағдайлары технологиялық инновациялар ретінде қарастырылмайды және 03-жолда көрсетілмейді. Мысалы, өндіріс қуаттарын танымал үлгідегі қосымша станоктар есебінен ұлғайту не болмаса станоктарды сол үлгідегі соңғы түріне ауыстырғанның өзінде технологиялық инновация болып табылмайды.

04-жол бойынша патенттік лицензиялар (энертабыстарды, өнеркәсіп үлгілерін, тиімді үлгілерді пайдалануға берілетін патенттер, лицензиялар алу құқығы), патентсіз лицензиялар, «ноу-хау», бөлшектелген жинақталым түріндегі жаңа технологиялар сатып алуға жұмсалған шығындарды, сондай-ақ көлденең кәсіпорындардан сатып алынған технологиялық инновацияларды орындауға қатысты тауар белгілерін, басқа инжинирингтік, консалтингтік қызметтерді (зерттеулер мен әзірлемелерді қоспағанда) қоса технологиялық инновацияларды іске асыру үшін пайдаланылатын жаңа технологияларды сатып алуға жұмсалатын шығындар келтіріледі.

«Ноу-хау» - қорғау құжаттары жоқ және толық жарияланбаған немесе өндіріс құпиясын құрайтын жартылай техникалық, ұйымдық немесе коммерциялық ақпарат, оны иеленушінің осы ақпаратты үшінші тұлғалардың заңсыз пайдалануынан қорғау құқығы бар. Оған шаруашылық қызмет процесі кезінде пайда әкелетін жаңа технологиялар, техникалық немесе өзге шешімдер, білім, тәжірибе кіреді.

05-жол бойынша патенттік лицензияларды, дәл айтқанда энертабыстарды, өндірістік үлгілерді, тиімді үлгілерді пайдалануға берілетін патенттер, лицензиялар алу құқықтарын сатып алуға жұмсалатын шығындар бөлек көрсетіледі.

Лицензия сатып алуға жұмсалатын шығындар - бұл лицензияға (лицензияны сатушыға) төленген лицензиялық сыйақы. Ол келісілген тұрлаулы сома ретінде төленетін, не роялти, яғни лицензияны сатып алушы оны пайдалану нәтижесінде алған пайдасының белгілі бөліктері түрінде төленетін төлем болуы мүмкін. 05 (және 04)-жол бойынша есепті жылы төленген сома ғана ескеріледі.

06-жол бойынша инновацияны жүзеге асырумен байланысты бағдарламалық құралдарды сатып алуға жұмсалатын шығындар көрсетіледі. ЭЕМ-ге арналған бағдарламалардан басқа бағдарламалық құралдарға жүйелер және графикалық редакторлар, бейне коллекциялары және т.б. кіреді.

07-жол бойынша өндірістік жобалауға, жаңа өнімдерді шығару, жаңа қызметтерді немесе оларды өндіру (табыстау) әдістерін енгізу үшін өндірісті дайындаумен байланысты жұмыстардың басқа түрлеріне жұмсалған шығындар көрсетіледі. Өндірістік жобалау-конструкторлық жұмыстар жаңа өнімді технологиялық жарақтандырумен, өндірісін ұйымдастырумен және оны шығарудың бастапқы сатысымен байланысты. Өнеркәсіпте оларды жаңа өнімдерді дайындаумен байланысты өнеркәсіптік объектіні (үлгіні) жобалау, нақты өндірістік процестер мен әдістерге, техникалық айырықшалауға, пайдалану ерекшеліктеріне (сапаларына) бағытталған технологиялық жаңа өнімдерді өндіру және жаңа процестерді жүзеге асыру үшін қажетті басқа жобалау-конструкторлық жұмыстар құрауы мүмкін. Бұл жұмыстарды зерттеулер мен әзірлемелер құрамында ескерілетін (02-жол бойынша) және, әдетте, жаңа өнімдерді немесе технологиялық процестерді жасау бойынша жобаның бастапқы тұжырымдамасына жататын жобалау-конструкторлық жұмыстардың бөлігімен араластырудың қажеті жоқ.

Қызмет көрсету салаларында жаңа қызметтерді немесе оларды өндіру әдістерін енгізуге дайындық инновацияны енгізу үшін қажетті нақты процедураларға (процестерге, әдістерге), айрықшалауларға және пайдалану ерекшеліктері мен белгілеріне (қорытынды сынақтарды қоса) бағытталған қызметті қамтиды.

07-жол бойынша көрсетілген шығындар құрамына сондай-ақ өндірістің технологиялық дайындығына, сынама өндіріске және технологиялық инновацияларды енгізумен байланысты сынақтарға (02-жол бойынша көрсетілмеген) жұмсалған шығындар кіреді.

08-жол бойынша технологиялық инновацияларды енгізуге байланысты персоналды оқытуға, дайындауға және мамандығын өзгертуге жұмсалған шығындар туралы деректер келтіріледі. Персоналды оқытуға және дайындауға жұмсалған шығындарға көлденең ұйымдар қызметін пайдалануды және ұйымның өзінде оқытуға және дайындауға (соның ішінде өндірістен қол үзбестен) жұмсалған шығындарды қосуға болады.

09-жол бойынша маркетингпен немесе инновацияны рыноктық енгізуге байланысты шығындар көрсетіледі. Оларға рыноктық инновациялар үшін дистрибуторлық желілерді өрістетуге (жаңа тауарларды, қызметтерді рынокқа шығаруға) байланысты шығыстарды қоспағанда рынокты алдын ала зерттеу, байқап көру, осы бұйымның әртүрлі өткізу рыноктары үшін бейімделуі және бастапқы жарнамасы кіреді.

10-жол бойынша технологиялық инновацияларды енгізумен байланысты өзге де шығындар (02-09-жолдарда ескерілмейтін) кіреді, мысалы, тартылған білікті мамандардың консультацияларын төлеу, жоғарыда аталмаған технологиялық мазмұндағы басқа жұмыстар, қызметтер.

11-17 жолдарда шығындар технологиялық инновациялардың қаржыландыру көздері бойынша бөлінеді:

11-жол бойынша - кәсіпорынның меншікті қаражаты есебінен;

12 және 13-жолдар бойынша - республикалық және жергілікті бюджеттің қаражаты есебінен;

14-жол бойынша - шетелдік инвестициялары есебінен;

15-жол бойынша ТМД елдерінен алынған қаражат белгіленеді.

16-жол бойынша - дамыту институттарының (Даму Банкі, Ұлттық инновациялық қоры, Инвестициялық қоры, Технологиялар инжинирингі және трансферті орталығы және т.басқ.) қаражаты есебінен, одан **17 жол бойынша** - инновациялық гранттар;

11-14-жолдардың және 16-жолдың деректер жиынтығы 01-жолдың деректер жиынтығына тең болуы тиіс.

18-жол бойынша 01-жолдан тартылған кредиттер мен заемдар есебінен технологиялық инновацияларға жұмсалған шығындар, одан

19-жол бойынша жеңілдікті жағдайдағылары бөлінеді.

20 және 21-жолдар, онда инновациялық шығындарды инновация типі бойынша бөледі, тек өндірістік ұйымдар ғана толтырады. 20-жол

бойынша өнім инновациясына, 21-жол бойынша процесс инновациясына жұмсалған шығындар келтіріледі, олардың анықтамасы нұсқаудың жалпы ережесінде берілген. 20 және 21-жолдардың деректер жиынтығы 01-жолдың деректеріне тең болуы тиіс.

Бөлімге арналған анықтамада **22-жол бойынша** тұрақты негізде ғылыми зерттеулер және әзірлемелер жүргізетін меншікті ғылыми-зерттеу, жобалау-конструкторлық бөлімшелерінің саны көрсетіледі.

23-жол бойынша көрсетілген бөлімшелер қызметкерлерінің тізімдік саны (қызметті қоса атқарушыларсыз) ескеріледі.

24-жол бойынша барлығын қаржыландыру көздері бойынша ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарға (ФЗТҚЖ) байланысты **жалпы шығыстар** бейнеленеді, соның ішінде қаржыландыру көздері бойынша технологиялық инновацияға бөлінеді: республикалық бюджет қаражаты есебінен - **25-жол**; жергілікті бюджет - **26-жол**; меншікті қаражат - **27-жол**; шетелдік инвестициялар - 28-жол, дамыту институттарының қаражаты - 29 жол.

5-бөлім. Зерттеулер мен әзірлемелерді орындау бойынша бірлескен жобалар

Осы бөлімнің мақсаты - Сіздің ұйым тиісті жұмыстардың, қызметтердің тапсырыс берушісі немесе орындаушысы болып табылатындығына қарамастан есепті жылдағы кооперациялық байланыстардың қолда барын, ұйымдардың зерттеулер мен әзірлемелер саласында, инновациялық қызметтің өзге де түрлерінде басқа ұйымдармен ынтымақтастығын белгілеу.

01-жол бойынша 1-бағанда зерттеулер мен әзірлемелерді орындау бойынша, соның ішінде ғылыми-зерттеу инновациялық қызметті ынталандырушы мемлекеттік ғылыми-техникалық, мақсатты және халықаралық бағдарламалар бойынша бірлескен жобалар саны көрсетіледі.

2-4 бағандарда бірлескен жобалар ынтымақтастық бойынша серіктестердің орналасу орнына сәйкес бөлінеді: **2-баған** - Қазақстан; **3-баған** - ТМД елдері және **4-баған** - басқа да елдер.

02-08-жолдарда бірлескен жобалар серіктестер типі бойынша бөлінеді. 01-08-жолдар бойынша 1-бағанның деректері әрбір жол бойынша 2-4 бағандардың деректер жиынтығына тең болуы тиіс. 01-жол барлық бағандар бойынша 02-08 жолдардың жиынтығына тең. Егер 1-бөлімнің 01-жолында «иә» деп белгіленсе, онда **01-жол бойынша** бірлескен жобалар саны көрсетіледі.

6-бөлім. Сатып алынған және тапсырылған жаңа технологиялар техникалық жетістіктер, бағдарламалық құралдар

01-жол бойынша есепті жыл ішінде ұйым сатып алған (1-баған) және табыстаған (4-баған) жаңа технологиялардың немесе жеке техникалық жетістіктердің жалпы саны көрсетіледі.

2 және 5-бағандарда Қазақстан Республикасынан тысқары жерде, соның ішінде 3 және 6-бағандарда - ТМД елдерінде сатып алынған және табысталған технологиялардың саны көрсетіледі.

02-06-жолдар бойынша сатып алынған (табысталған) технологиялар саны сатып алу (табыстау) нысандары бойынша бөлінеді. 01-жол бойынша деректер барлық бағандар бойынша 02-06-жолдардың деректеріне тең болуы тиіс.

Әрбір сатып алынған (табысталған) технологиялар бойынша бір ғана сатып алу (табыстау) тәсілін көрсетеді.

02-жол бойынша патентке, өнертабысты пайдалану лицензиясына, тиімді үлгілерге, өнеркәсіптік үлгілерге құқық;

03-жол бойынша - зерттеулер мен әзірлемелер нәтижесі;

04-жол бойынша - ноу-хау, технологияларды табыстауға келісімі;

05-жол бойынша - жабдықтарды сатып алу (сату);

06-жол бойынша бөлімде аталмаған басқа технологияларды сатып алу (табыстау) нысандарының жиынтығы көрсетіледі.

7-бөлім. Ұйымдастыру-басқарушылық өзгерістер

Бұл бөлімде соңғы үш жыл ішінде Сіздің ұйымыңыздың ұйымдық және билік ету жүйесінде болған өзгерістер туралы мәліметтер келтіріледі.

Қарастырылып отырған инновация типінің технологиялық инновацияларға (1-6 бөлімдер) және солардың шеңберінде жүзеге асырылып отырған өндірістік процестерді ұйымдастырудағы жаңа енгізулерге немесе технологиялық инновацияларды әзірлеумен және іске асырумен байланысты маркетингтік зерттеулерге қатысы жоқ.

01-10 жолдар бойынша көрсетілген тізбеге сәйкес ұйымдық - билік ету өзгерістері көрсетіледі. Егер осы өзгерістер жүзеге асырылған болса, онда «иә» сөзі қойылады, егер жоқ болса - сызықша.

01-жол бойынша кәсіпорында жаңа немесе едәуір жетілдірілген корпоративтік стратегияны әзірлеу және іске асыру саласындағы өзгерістердің бары туралы мәліметтер көрсетіледі.

02-жол бойынша - кәсіпорынды басқарудың, соның ішінде ақпараттық технологиялар негізіндегі қазіргі әдістерін енгізу туралы. Мұнда есептеу техникасының қазіргі құралдарын және арнайы бағдарламалық құралдарды, мысалы, бухгалтерлік және қойма есебін, кадрлар және ресурстардың басқа түрлерінің есебін шешу, ұйым қажеттілігін жоспарлау, ұйымның қаржы жағдайын сараптау және басқару шешімдерін қабылдауға қолдау көрсету, ұйымның автоматтандырылған құжат айналымы жүйелері, тапсырыс берушілерді, мердігерлерді, клиенттерді есепке алуға арналған ақпараттық-анықтама жүйелері және т.с.с. үшін пайдаланатын технологиялар туралы айтылып отыр.

03-жол бойынша - кәсіпорында жаңа немесе едәуір өзгертілген ұйымдастыру құрылымын әзірлеу және енгізу туралы.

04-жол бойынша - жұмыс уақытының ауысымдық режимін пайдаланудағы жаңа енгізулер туралы.

05-жол бойынша - қазіргі отандық және шетелдік сапа стандарттарын пайдалануды қоса сапаны қадағалаудың, өнімді, көрсетілетін қызметті сертифициаттаудың қазіргі жүйелерін қолдану туралы.

06-жол бойынша - кәсіпорында еңбекті ұйымдастырудың жаңа немесе едәуір өзгерген әдістері мен тәсілдерін әзірлеу туралы.

07-жол бойынша - шикізаттың, материалдардың, қосалқы бөлшектердің («Дәл уақытында») логистикасы мен оларды жеткізудің қазіргі жүйелерін енгізу туралы, мұнда өндірістік процестерді ұйымдағы қойма шаруашылықтарын айналып өтіп тікелей «дөңгелектен» үздіксіз материалдық-техникалық қамтамасыз ету жүйесі, шетелде кеңінен пайдаланылып жүрген, сөз болып отыр.

08-жол бойынша - ғылыми зерттеулер мен әзірлемелерді жүргізу жөніндегі мамандандырылған бөлімшелер құру, технологиялық және инжинирингтік орталықтар, шағын инновациялық ұйымдар және т.б.с. ғылыми-техникалық жетістіктерді іс жүзінде жүзеге асыру туралы.

09-жол бойынша - мамандандырылған топтар мен бөлімшелер құруды, сондай-ақ ұйым маркетингінің басты тұжырымдамасын (стратегиясын) қалыптастыруды қоса кәсіпорын маркетингі қызметін жетілдіруді ұйымдастыру туралы.

10-жол бойынша кәсіпорын өзге де ұйымдастыру-басқарушылық өзгерістерді көрсетеді.

Код документа
080.1514**ИНСТРУКЦИЯ**
по составлению отчета об инновационной деятельности
по форме №1- Инновация**Общие положения**

Отчет по форме №1-Инновация «Отчет об инновационной деятельности» представляется юридическими лицами, их структурными подразделениями независимо от организационно-правовых форм, форм собственности и численности, а также вне зависимости от того, осуществляли они инновационную деятельность в отчетном периоде или нет. Инновационная деятельность предприятия учитывается в данном отчете с позиции предприятия: наличием разрабатываемых, завершенных инноваций; степенью участия организации в разработке данных инноваций, инновационной продукции (услуг).

Юридическое лицо, не имеющее структурных подразделений, представляет форму государственной статистической отчетности в территориальные органы статистики по месту своего расположения.

Если юридическое лицо имеет структурные подразделения, состоящие на самостоятельном балансе, то эти подразделения отчитываются самостоятельно в статистические органы по месту своего расположения.

В случае если юридическое лицо имеет подведомственные ему структурные подразделения, не состоящие на самостоятельном балансе, не зависимо от места расположения, данные по этим структурным подразделениям, включаются в отчет юридического лица.

Срок представления формы №1-Инновация (годовая) - не позднее 20 апреля следующего за отчетным годом, в органы государственной статистики на соответствующих бланках статистических форм, утвержденных Приказом Агентства РК по статистике от 12 июня 2006 года №19-г.

В адресной части формы указывается полное наименование отчитывающейся организации в соответствии с учредительными документами, зарегистрированными в установленном порядке, юридический адрес, идентификационный код предприятия (ОКПО) проставляется в соответствии со статкартой.

Данные приводятся в тех единицах измерения, которые указаны в форме.

В данной форме предприятие представляет сведения об инновационной деятельности, связанной как с технологическими инновациями (по основному виду деятельности), так и с организационными и управленческими изменениями в его системе.

Под технологическими инновациями в данной форме подразумевается деятельность предприятия, связанная как с разработкой, так и с внедрением инноваций. В частности, в промышленности - технологически новых продуктов и процессов, а также значительных технологических усовершенствований в продуктах и процессах; в отраслях сферы услуг - технологически новых или значительно усовершенствованных услуг и новых или усовершенствованных способов производства (передачи) услуг.

В промышленности различают два типа инноваций: продуктовые инновации и процессные инновации.

Продуктовые инновации включают в себя разработку и внедрение технологически новых и технологически усовершенствованных продуктов.

Технологически новый продукт - это продукт, чьи технологические характеристики (функциональные признаки, конструктивное исполнение, дополнительные операции, а также состав применяемых материалов и компонентов) или предполагаемое использование принципиально новое, либо существенно отличаются от аналогичных ранее производимых продуктов. Такие инновации могут быть основаны на принципиально новых технологиях, либо на сочетании существующих технологий в новом использовании, либо на использовании результатов исследований и разработок.

Технологически усовершенствованный продукт - это существующий продукт, для которого улучшаются качественные характеристики, повышается экономическая эффективность производства путем использования более высокоэффективных компонентов или материалов, частичного изменения одной или более технических подсистем (для комплексной продукции).

Процессные инновации включают в себя разработку и внедрение технологически новых или технологически значительно усовершенствованных производственных методов, включая методы передачи продуктов. Инновации такого рода могут быть основаны на использовании нового производственного оборудования, новых методов организации производственного процесса или их совокупности, а также на использовании результатов исследований и разработок. Такие инновации нацелены, как правило, на повышение эффективности производства или передачи уже существующей на предприятии продукции, но могут предназначаться также и для производства и поставки, технологически новых или усовершенствованных продуктов, которые не могут быть произведены или поставлены с использованием обычных производственных методов.

В промышленности к технологическим инновациям не относятся следующие изменения:

- эстетические изменения в продуктах (в цвете, декоре и т.п.);

- незначительные технические или внешние изменения в продукте, оставляющие неизменным его конструктивное исполнение, не оказывающие достаточно заметного влияния на параметры, свойства, стоимость того или иного изделия, а также входящих в него материалов и компонентов.

В отраслях сферы услуг - услуга считается технологической инновацией, когда ее характеристики или способы использования либо принципиально новые, либо значительно (качественно) усовершенствованы в технологическом отношении. Использование значительно усовершенствованных методов производства или передачи услуг также является технологической инновацией. Последнее может охватывать изменения в оборудовании или организации производства, связанные с производством или передачей новых или значительно усовершенствованных услуг, которые не могут быть произведены или переданы с использованием существующих производственных методов, или с повышением эффективности производства или передачи существующих услуг.

Внедрение новых или значительно усовершенствованных услуг, методов их производства (передачи) может осуществляться на основе принципиально новых технологий или новых комбинаций существующих технологий, либо на основе новых знаний. При этом технологии могут быть воплощены в новые или усовершенствованные машины, оборудование, программные средства, а новые знания - это результат исследований, приобретения или использования специальной квалификации или навыков.

Перечисленные ниже изменения не являются технологическими инновациями, если они не относятся прямо к внедрению новых или значительно улучшенных услуг или способов их производства или передачи:

- организационные и управленческие изменения, включая переход на передовые методы управления, внедрение существенно измененных организационных структур, реализацию новых или значительно измененных направлений в экономической стратегии предприятия;
- внедрение стандартов качества.

Раздел 1. Общие организационно-экономические показатели

Раздел заполняют все организации вне зависимости от того, осуществляли они инновационную деятельность в отчетном периоде или нет.

По строке 01 предприятие указывает, является ли оно частью определенной группы предприятий, совокупности юридических лиц, действующих как основное и дочерние общества либо полностью или частично объединивших свои материальные и нематериальные активы на основе договора о создании объединения, товарищества, общества в целях формирования совместной и финансовой политики. Предприятие проставляет слово «да», если оно является частью такой группы, в противном случае проставляется прочерк.

По строке 02 предприятие, проставившее слово «да» по строке 01, указывает код страны, в которой расположено головное предприятие, согласно Классификатору стран.

По строкам 03 - 05 отмечается, какой рынок сбыта является для предприятия наиболее важным по объему реализуемой продукции - «✓»:

местный или региональный, ограниченный территорией области, на которой располагается предприятие;

казахстанский, включающий помимо территории области, на которой располагается предприятие, территорию других областей республики;

зарубежный, располагающийся за пределами территории Республики Казахстан.

По строке 06 проставляет - «✓», если на предприятии проводилась, осуществлялась инновационная деятельность в отчетном периоде.

По строкам 07, 08 указывается, на каком этапе развития находится инновационная деятельность предприятия - начальный, в стадии разработки, или заверченный - если организация в течение последних трех лет имела заверченные инновации.

Раздел 2. Инновационная активность организации

Раздел заполняют все предприятия вне зависимости от того, осуществляли они инновационную деятельность в отчетном периоде или нет. Инновационная активность предприятия в данном разделе оценивается тремя основными характеристиками: наличием завершенных инноваций; степенью участия предприятия в разработке данных инноваций и оценкой основных причин, по которым инновационная деятельность не осуществлялась.

По строке 01 предприятие проставляет слово «да», если она в течение последних трех лет имела заверченные инновации, т.е. новые или значительно усовершенствованные продукты, внедренные на рынке сбыта, новые или значительно усовершенствованные услуги или методы их производства (передачи), уже внедренные на рынке, новые или значительно усовершенствованные производственные процессы, внедренные в практику. Если предприятие за рассматриваемый период времени не имело заверченных инноваций, то в строке 01 ставится прочерк.

Предприятие, имевшее в течение последних трех лет заверченные инновации, в строках 02-05 указывает степень участия собственной или сторонних организаций в разработке данных инноваций.

По строке 02 предприятие указывает процент, разработки инноваций осуществляемых в основном казахстанскими авторами.

По строке 03 предприятие указывает процент, разработки инноваций осуществляемых зарубежными авторами.

По строке 04 предприятие указывает процент разработки инноваций осуществляемых совместно казахстанскими и зарубежными авторами.

В случае если предприятие за рассматриваемый период имело несколько заверченных инноваций, процент может указываться в нескольких строках (02, 03 и 04) одновременно, сумма строк должна равняться 100%.

В случае если предприятие имело в течение последних трех лет готовые инновации,

по строке 05 указывается код наименования наиболее значительных из них:

26 - научно-исследовательские;

27 - проектно-конструкторские;

28 - внедрение новых технологий, оборудования, материалов;

29 - участие в республиканских целевых и региональных научно-технических программах;

30 - приобретение «ноу-хау», технологий и др. видов промышленной собственности;

31 - другие виды инноваций.

В случае если инновационная деятельность в течение последних трех лет на предприятии не осуществлялась, то указываются причины ее отсутствия - «✓»: **по строке 06** - отсутствие необходимости в нововведениях вследствие более ранних инноваций; **по строке 07** - отсутствие рыночного спроса; **по строке 08** - другие факторы, препятствующие инновациям.

Раздел 3. Объем инновационной продукции и оказанных услуг

Строки 01, 03, 08, 10 раздела заполняют все организации вне зависимости от того, отгружали они инновационную продукцию (услуги) в отчетном году или нет.

Под инновационной продукцией (услугами) применительно к данному обследованию понимается продукция (услуги), которая в течение последних трех лет подвергалась разной степени технологическим изменениям.

Строки 01, 02 заполняют предприятия осуществляющие сельскохозяйственную деятельность.

По строке 01 приводятся данные по объему произведенной продукции сельского хозяйства по основному виду деятельности в действующих ценах, без НДС и акцизов;

По строке 02 из строки 01 выделяется инновационная продукция (селекционные достижения).

Строки 03-07 заполняют только промышленные предприятия.

По строке 03 приводятся данные об объеме отгруженных (переданных) товаров (услуги при этом не учитываются) собственного производства (без НДС и акцизов) по основному виду деятельности.

В графе 2 из общего объема отгруженных товаров выделяется объем товаров, экспортируемых за пределы Казахстана во все страны мира, включая страны СНГ, в графе 3 из графы 2 - товары, экспортируемые в страны СНГ.

По строке 04 приводится объем инновационной продукции, т.е. продукции, подвергавшейся в течение последних трех лет разного рода технологическим изменениям (в результате осуществления продуктовых и процессных инноваций). Данные по строке 04 равны сумме данных, указанных в строках 05-07.

По строке 05 отражается объем отгруженной продукции, вновь внедренной (принципиально новой для предприятия) или подвергавшейся значительным технологическим изменениям в течение последних трех лет. Для данной продукции область применения (использования), эксплуатационные характеристики, признаки, конструктивное выполнение, а также состав применяемых материалов и компонентов новые или в значительной степени, отличающиеся в сравнении с ранее выпускавшейся (в мире) продукцией. Определение данной продукции соответствует понятию технологически новой продукции в составе продуктовых инноваций, представленному выше в общих положениях настоящей инструкции.

По строке 06 приводится отгруженная продукция, подвергавшаяся усовершенствованию в течение последних трех лет. К ней относится уже существующая (в стране, в мире) продукция, параметры которой в значительной степени усовершенствованы или модифицированы. Определение данной продукции соответствует понятию усовершенствованной продукции в составе продуктовых инноваций, представленному выше в общих положениях настоящей инструкции.

По строке 07 указывается прочая инновационная продукция (отгруженная), основанная на внедрении новых или значительно улучшенных производственных методов, предполагающих применение нового производственного оборудования, новых методов организации производства или их совокупности. Как правило, это относится к уже выпускаемой на предприятии продукции. Определение данной продукции соответствует понятию процессных инноваций, представленному выше в общих положениях настоящей инструкции. Кроме того, в данную категорию попадает продукция, основанная на заимствованном передовом опыте (бесплатных лицензиях, ноу-хау и т.п.).

Данные по строке 03 равны или больше данных по строке 04 (а значит, и суммы строк 05-07) за счет объема продукции, не подвергавшейся изменениям (технологическим, в составе материалов, компонентов и пр.) в течение последних трех лет или изменявшейся незначительно.

Строки 08, 09 заполняют только строительные организации

По строке 08 указывается объем работ (услуг), выполненный строительной организацией по основному виду деятельности (без НДС);

По строке 09 из строки 08 объем работ (услуг) инновационного характера.

Строки 10, 11 заполняют только предприятия отраслей сферы услуг.

По строке 10 указывается общий объем оказанных услуг по основному виду деятельности.

По строке 11 выделяется объем услуг инновационного характера, т.е. технологически новых или усовершенствованных услуг, подвергавшихся разного рода технологическим изменениям в течение последних трех лет. При заполнении строки 11 следует исходить из понятия технологических инноваций в сфере услуг, сформулированного выше в настоящей инструкции.

Раздел 4. Затраты на технологические инновации

По строке 01 в графе 1 показываются общие затраты (текущие и капитальные) на технологические инновации (разработка и внедрение технологически новых или значительно усовершенствованных продуктов, услуг и методов их производства (передачи), технологически новых или значительно усовершенствованных производственных методов), как выполненные собственными силами предприятия, так и затраты на оплату работ, услуг сторонних организаций.

Текущие затраты, осуществляемые главным образом за счет себестоимости продукции (работ, услуг), включают в себя затраты на оплату труда работников, занятых разработкой и внедрением технологических инноваций, отчисления на социальные нужды, а также другие расходы, не относящиеся к капитальным затратам, такие как затраты на приобретение сырья, материалов, оборудования и пр., необходимых для обеспечения инновационной деятельности, выполняемой организацией в течение года.

Капитальные вложения представляют собой ежегодные затраты на создание, увеличение размеров, а также приобретение внеоборотных активов длительного пользования (свыше одного года), не предназначенных для продажи, осуществляемые в связи с разработкой и внедрением технологических инноваций. Они состоят из затрат на приобретение машин, оборудования, прочих основных средств, необходимых для использования в инновационной деятельности, на приобретение сооружений, земельных участков и объектов природопользования для проведения инновационной деятельности.

В графе 2 показываются затраты на оплату специальных работ, услуг, выполненных для данного предприятия сторонними организациями в связи с разработкой и внедрением технологических инноваций (исследований и разработок, патентования изобретений, прочих патентно-лицензионных услуг, подготовку, практическое обучение персонала, конструкторские работы, маркетинговые исследования и др.).

Данные о затратах на технологические инновации представляются за отчетный год. При этом не имеет значения, на какой стадии находится инновационный процесс (внедрение нововведения).

Все затраты на технологические инновации, осуществленные за отчетный год, учитываются полностью. По строкам 02-10 общие затраты на технологические инновации распределяются по видам инновационной деятельности.

По строке 02 отражаются затраты предприятия на исследования и разработки, выполненные как собственными силами, так и по заказу сторонними организациями.

В состав затрат на исследования и разработки входят:

- затраты на оплату труда работников, выполнявших научные исследования и разработки, с учетом премий за производственные показатели, стимулирующих и компенсирующих выплат, а также затраты на оплату труда работников несплочного состава, занятых в основной деятельности.

- затраты на приобретение и изготовление специальных инструментов, приспособлений, приборов, стендов, аппаратов, механизмов, устройств и другого специального оборудования, необходимого для выполнения конкретной темы, включая расходы на его проектирование, транспортировку и установку. Такие затраты осуществляются за счет себестоимости работ, выполняемых по договорам, а оставшиеся после их окончания или прекращения специального оборудования, а также опытные образцы, макеты и другие изделия, приобретенные или изготовленные в процессе работ над темой, должны передаваться заказчику. В случае, если указанное оборудование и изделия не возвращаются заказчику, то по завершении темы они инвентаризируются и, в зависимости от стоимости, зачисляются в состав основных или оборотных средств с уставного фонда как безвозмездно поступившие;

- стоимость приобретаемых со стороны сырья и материалов, комплектующих изделий, полуфабрикатов, топлива, энергии всех видов природного сырья, работ и услуг производственного характера, выполняемых сторонними предприятиями, потерь от недостачи, поступивших материальных ресурсов в пределах норм естественной убыли. Материальные затраты на производство продукции (работ, услуг) показываются в отчете по стоимости их приобретения (с учетом налога на добавленную стоимость), включая наценки (надбавки), комиссионные вознаграждения, уплаченные снабженческим, внешнеэкономическим организациям, стоимость услуг товарных бирж, таможенные пошлины, расходы на транспортировку, хранение и доставку, осуществляемые силами сторонних организаций;

- капитальные затраты на исследования и разработки, в том числе на приобретение земельных участков, строительство или покупку зданий, на приобретение оборудования, включаемого в состав основных фондов, прочие капитальные затраты, связанные с исследованиями и разработками. Не учитываются капитальные вложения, осуществляемые отчитывающимся предприятием, на строительство жилья, объектов культурно-бытового назначения и т.п., не связанные с научными исследованиями и разработками;

- прочие затраты, связанные с выполнением исследований и разработок и не учтенные ни в одном из перечисленных видов затрат.

В состав затрат на исследования и разработки включают также стоимость исследований и разработок, выполненных сторонними организациями по договорам с отчитывающейся организацией.

По строке 03 указываются капитальные вложения, направленные на приобретение машин, оборудования, установок, включая интегрированное программное обеспечение, прочих основных фондов, в связи с внедрением технологических инноваций.

Другие случаи приобретения машин и оборудования не рассматриваются в качестве технологических инноваций и не указываются в строке 03. Например, расширение производственных мощностей за счет дополнительных станков уже известной модели, либо даже замена станков на более поздние модификации той же модели не является технологической инновацией.

По строке 04 приводятся затраты на приобретение новых технологий, используемых для реализации технологических инноваций, включая затраты на приобретение как патентных лицензий (прав на патенты, лицензий на использование изобретений, промышленных образцов, полезных моделей), так и бесплатных лицензий, ноу-хау, новых технологий в разуконкомплексированном виде, а также товарных знаков, других инжиниринговых, консалтинговых услуг (исключая исследования и разработки), приобретенных от сторонних предприятий, организаций, частных лиц, относящиеся к выполнению технологических инноваций.

К ноу-хау относится не защищенная охранными документами и не опубликованная полностью или частично техническая, организационная или коммерческая информация, составляющая секрет производства, обладатель которой имеет право на защиту от незаконного использования этой информации третьими лицами. Это могут быть новые технологии, технические или иные решения, знания, опыт, приносящие выгоду в процессе хозяйственной деятельности.

По строке 05 отдельно выделяются затраты на приобретение патентных лицензий, а именно прав на патенты, лицензий на использование изобретений, промышленных образцов, полезных моделей.

Затраты на приобретение лицензий представляют собой выплаченное лицензиару (продавцу лицензий) лицензионное вознаграждение. Оно может представлять собой платеж, т.е. выплачиваться в виде оговоренной твердой суммы, либо роялти, т.е. выплачиваться в виде определенных частей от полученной лицензиатом (покупателем лицензий) прибыли в результате использования лицензии. По строке 05 (и 04) учитывается только сумма, выплаченная за отчетный год.

По строке 06 показываются затраты на приобретение программных средств, связанных с осуществлением инноваций. Программные средства, помимо программ для ЭВМ, могут включать офисные приложения, языки программирования и средства для разработки приложений, издательские системы и графические редакторы, коллекции изображений и т.д.

По строке 07 указываются затраты на производственное проектирование, другие виды работ, связанных с подготовкой производства для выпуска новых продуктов, внедрения новых услуг или методов их производства (передачи). Производственные проектно-конструкторские работы связаны с технологическим оснащением, организацией производства и начальным этапом выпуска новой продукции. В промышленности их содержанием может быть проектирование промышленного объекта (образца), связанное с подготовкой производства новых продуктов, другие проектно-конструкторские работы, нацеленные на определенные производственные процессы и методы, технические спецификации, эксплуатационные особенности (свойства), необходимые для производства технологически новых продуктов и осуществления новых процессов. Данные работы не следует смешивать с частью проектно-конструкторских работ, учитываемых в составе исследований и разработок (по строке 02) и относящихся, как правило, к начальной концепции проекта по созданию новых продуктов или технологических процессов.

В отраслях сферы услуг подготовка к внедрению новых услуг или методов их производства охватывает деятельность, нацеленную на конкретные процедуры (процессы, методы), спецификации и эксплуатационные особенности и свойства (включая заключительные испытания), необходимые для внедрения инноваций.

- В состав указанных **по строке 07** затрат включаются также затраты на технологическую подготовку производства, пробное производство и испытания, связанные с внедрением технологических инноваций (не показанные по строке 02).

По строке 08 приводятся данные о затратах на обучение, подготовку и переквалификацию персонала в связи с внедрением технологических инноваций. Затраты на обучение и подготовку персонала могут включать использование услуг сторонних организаций и затраты на обучение и подготовку в самой организации (в том числе без отрыва от производства).

По строке 09 указываются затраты, связанные с маркетингом или рыночным внедрением инноваций. Они включают предварительное исследование, зондирование рынка, адаптацию данного изделия для различных рынков сбыта и начальную рекламу, но исключая расходы на развертывание дистрибуторских сетей (выпуск новых товаров, услуг на рынок) для рыночных инноваций.

По строке 10 показываются прочие затраты (не учитываемые в строках 02-09), связанные с внедрением технологических инноваций,

например, оплату консультаций привлеченных квалифицированных специалистов, другие работы, услуги технологического содержания, не перечисленные выше.

В строках 11-17 затраты распределяются по источникам финансирования технологических инноваций:

по строке 11 - за счет собственных средств предприятия;

по строкам 12 и 13 - за счет средств республиканского и местного бюджета;

по строке 14 - за счет иностранных инвестиций;

по строке 15 выделяются средства, полученные из стран СНГ.

по строке 16 - за счет средств институтов развития (Банка развития, Национального инновационного фонда, Инвестиционного фонда, Центра инжиниринга и трансферта технологий, др.) из них **по строке 17** - инновационные гранты.

Сумма данных строк 11-14 и строки 16, должны равняться данным строки 01.

По строке 18 из строки 01 выделяются затраты на технологические инновации за счет привлеченных кредитов и займов, из них на льготных условиях **по строке 19**.

Строки 20 и 21, где инновационные затраты разделяют по типам инноваций, которые **заполняют только промышленные предприятия**.

По строке 20 приводятся затраты на продуктовые инновации, по строке 21 - на процессные инновации, определения, которых приведены в общих положениях инструкции. Сумма данных строк 20 и 21 должна равняться данным строки 01.

В справке к разделу **по строке 22** показывается количество собственных научных исследовательских, проектно-конструкторских подразделений, ведущих научные исследования и разработки на постоянной основе.

По строке 23 учитывается списочная (без совместителей) численность работников указанных подразделений в среднем за год.

По строке 24 отражаются **общие расходы** по предприятию на научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы (НИОКР) в том числе на технологические инновации, по источникам финансирования: за счет средств республиканского бюджета - **строка 25**; местного бюджета - **строка 26**; собственных средств - **строка 27**; иностранных инвестиций - **строка 28**, средств институтов развития - **строка 29**.

Раздел 5. Совместные проекты по выполнению исследований и разработок

Данный раздел имеет целью установить наличие кооперационных связей, сотрудничество предприятия в сфере исследований и разработок, прочих видах инновационной деятельности с другими организациями за отчетный год, независимо от того, выступает ли Ваше предприятие заказчиком или исполнителем соответствующих работ, услуг.

По строке 01 графа 1 показывается количество совместных проектов по выполнению исследований и разработок, в том числе и по государственным научно-техническим, целевым и международным программам, стимулирующим научно-исследовательскую и инновационную деятельность.

В графах 2-4 совместные проекты распределяются в соответствии с месторасположением партнеров по сотрудничеству: **графа 2** - Казахстан; **графа 3** - страны СНГ и **графа 4** - другие страны.

В строках 02-08 совместные проекты распределяются по типам партнеров. Данные графы 1 по строкам 01-08 должны равняться сумме данных граф 2-4 по каждой из строк. Строка 01 равна сумме строк 02-08 по всем графам. **По строке 01** показывается число совместных проектов, если в разделе 2 по строке 01 отмечено «да».

Раздел 6. Приобретенные и переданные новые технологии, технические достижения, программные средства

По строке 01 указывается общее количество приобретенных (графа 1) и переданных (графа 4) предприятием новых технологий или отдельных технических достижений в течение отчетного года.

В графах 2 и 5 отражается количество, соответственно, приобретенных и переданных технологий за пределами Республики Казахстан, из них в графах 3 и 6 - в страны СНГ.

По строкам 02-06 количество приобретенных (переданных) технологий распределяется по формам приобретения (передачи). Данные по строке 01 должны быть равны сумме данных строк 02-06 по всем графам.

По каждой приобретенной (переданной) технологии указывают лишь один способ приобретения (передачи).

По строке 02 - права на патенты, лицензии на использование изобретений, полезных моделей, промышленных образцов;

По строке 03 - результаты исследований и разработок;

По строке 04 - ноу-хау, соглашения на передачу технологий;

По строке 05 - покупка (продажа) оборудования;

По строке 06 - указывается сумма других, не перечисленных в разделе форм приобретения (передачи) технологий.

Раздел 7. Организационно-управленческие изменения

В данном разделе приводят сведения о наличии изменений в системе организации и управления на Вашем предприятии в течение последних трех лет.

Рассматриваемый тип инноваций не имеет отношения к технологическим инновациям (разделы 1 - 6) и осуществляемым в их рамках нововведениям в организации производственных процессов или маркетинговым исследованиям, связанным с разработкой и реализацией технологических инноваций.

По строкам 01-10 отражаются организационно-управленческие изменения в соответствии с приведенным перечнем. В случае если данные изменения осуществлялись, то проставляется слово «да», если нет - прочерк.

По строке 01 отражаются сведения о наличии изменений в сфере разработки и реализации новой или значительно усовершенствованной корпоративной стратегии на предприятии.

По строке 02 - о внедрении современных методов управления предприятием, в частности, на основе информационных технологий. Имеются в виду технологии с использованием современных средств вычислительной техники и специальных программных средств для решения, например, задач бухгалтерского и складского учета, учета кадров и других видов ресурсов, планирования потребностей предприятия, анализа финансового состояния организации и поддержки принятия управленческих решений, систем автоматизированного документооборота предприятия, информационно-справочных систем для учета заказчиков, подрядчиков, клиентов и т.п.

По строке 03 - о разработке и внедрении новых или значительно измененных организационных структур на предприятии.

По строке 04 - о нововведениях в использовании сменного режима рабочего времени.

По строке 05 - о применении современных систем контроля качества, сертификации продукции, услуг, включая использование современных отечественных и зарубежных стандартов качества.

По строке 06 - о разработке новых или значительно измененных методов и приемов организации труда на предприятии.

По строке 07 - о внедрении современных систем логистики и поставок сырья, материалов, комплектующих («Точно в срок»), имеется в виду широко используемая за рубежом система бесперебойного материально-технического обеспечения производственных процессов непосредственно «с колес», минуя складские хозяйства на предприятии.

По строке 08 - о создании специализированных подразделений по проведению научных исследований и разработок, практической реализации научно-технических достижений, таких как технологические и инжиниринговые центры, малые инновационные организации и др.

По строке 09 - об организации совершенствования маркетинговой службы, включая как создание специализированных групп и подразделений, так и формирование фундаментальной концепции (стратегии) маркетинга предприятия.

По строке 10 предприятием указываются прочие организационно-управленческие изменения.